

Vec: Stanovisko SAK k potrebe lustračného prístupu advokátov do katastra nehnuteľností z pohľadu GDPR

Na základe predchádzajúcej komunikácie bola SAK požiadaná o bližšie zdôvodnenie potreby lustračného prístupu advokátov do katastra nehnuteľností, a to najmä s ohľadom na požiadavky ochrany osobných údajov vyplývajúcich z GDPR.

Podľa názoru SAK, aktuálny legislatívny rámec umožňuje zriadenie lustračného prístupu advokátov do katastra nehnuteľností bez potreby ďalších legislatívnych zmien. Vyplýva to zo širokého zákonného oprávnenia advokátov spracúvať osobné údaje o klientoch ako aj iných osobách pri poskytovaní právnych a iných služieb¹, ktoré okrem iného vyplýva aj z Kódexu správania pre spracúvanie osobných údajov advokátmi podľa GDPR, ktorý schválil Úrad na ochranu osobných údajov SR.²

SAK si však zároveň uvedomuje citlivosť otázky zriadenia lustračného prístupu novému okruhu príjemcov a prirodzenú potrebu prevádzkovateľa katastra nehnuteľností mať právnu istotu v exaktnej právnej úprave v tomto smere. Z pohľadu SAK existuje priestor pre legislatívne doplnenie zákona o katastri nehnuteľností skôr v rovine najlepšej praxe a najnovšej judikatúry (rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci SOVIM) ako v rovine potreby vysvetlenia zákonnosti a nevyhnutnosti daného prístupu, ktorá je u advokátov už daná.

Nižšie preto uvádzame: (i) zaradenie daných spracovateľských operácií do existujúceho nastavenia súladu advokátov s GDPR; ako aj (ii) možné odporúčania pre prípadné legislatívne doplnenie zákona o katastri nehnuteľností.

Hmotno-právne postavenie zapojených subjektov z pohľadu GDPR

Úvodom treba vysvetliť, že z pohľadu GDPR sú SAK a jednotliví advokáti (resp. advokátske kancelárie) úplne samostatné subjekty a samostatní prevádzkovatelia pri spracúvaní osobných údajov. SAK vo všeobecnosti nerozhoduje o vymedzení účelov spracúvania a právnych základoch jednotlivých advokátov, a to ani v tomto konkrétnom prípade. Avšak, ako stavovská organizácia, SAK vydáva stavovské predpisy záväzné pre advokátov a dohliada nad výkonom advokácie prostredníctvom svojich orgánov (najmä revízna a disciplinárna komisia). Aj keď majú advokáti v zmysle GDPR postavenie samostatných prevádzkovateľov (odlišných od SAK), ich bežné účely spracúvania pri poskytovaní právnych služieb by sa zmyslovo nemali odchyľovať od ducha zákona o advokácii a stavovských predpisov SAK. Preto aj [SAK prijala kódex správania advokátov](#), v ktorom hovorí okrem iného o „typických účeloch spracúvania“ a vhodných právnych základov advokátov. Kódex správania schválil Úrad na ochranu osobných údajov SR, pričom ide o verejne dostupný dokument, ktorý slúži na bližší výklad zákona o advokácii ako aj úloh advokátov vo svetle GDPR.

Zároveň je samostatným prevádzkovateľom aj Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky, v ktorom informačnom systéme by dochádzalo k predmetnému spracúvaniu. Z toho vyplýva aj nevyhnutná požiadavka v zmysle čl. 13 ods. 1 písm. e) GDPR, aby Úrad vo svojej [informačnej povinnosti](#) informoval dotknuté osoby o potenciálnom prístupe k osobným údajom v rámci registra zo strany advokátov (ktorí na rozdiel od notárov a exekútorov nie sú orgánmi verejnej moci a teda sú v zmysle GDPR príjemcami údajov).

Účel spracúvania

Akýkoľvek lustračný prístup advokátov do katastra nehnuteľností môže byť realizovaný len vo vzťahu k účelom spracúvania, ktoré majú advokáti riadne vymedzené a o ktorých informujú v zmysle čl. 13 GDPR svojich klientov ale aj verejnosť. Primárnymi účelmi spracúvania aj v tomto kontexte sú:

¹ Najmä § 18 ods. 6 Zákona o advokácii - §18 ods. 6: Advokát spracúva osobné údaje klientov a iných fyzických osôb v rozsahu nevyhnutnom na účely výkonu advokácie v súlade s týmto zákonom a s osobitným predpisom.^{12b} Advokát má pri spracúvaní osobných údajov v zmysle prvej vety tohto odseku postavenie prevádzkovateľa podľa osobitného predpisu.^{12c}

² Dostupné na: https://dataprotection.gov.sk/files/approved-codes/kodex_spravania_sak.pdf

- výkon povolania (poskytovanie právnych služieb);
- poskytovanie iných ako právnych služieb.

Ide o plošné, rámcové a typické účely spracúvania všetkých advokátov, ktoré sú bližšie vymedzené v kódexe správania, prípadne v individuálnych informačných povinnostiach advokátov. Tieto účely spracúvania stanovujú prostredníctvom základných zásad podľa čl. 5 GDPR aj základný rámec a limit zákonného spracúvania osobných údajov aj v tomto prípade. Napríklad, ak by sa ukázalo, že konkrétny advokát lustračný prístup nevyužíva za účelom poskytovania právnych služieb v konkrétnom prípade, ale zneužíva ho napr. pre súkromnú potrebu, išlo by o sankcionovateľné porušenie základných zásad ako aj porušenie kódexu správania. Išlo by o zjavné vybočenie z aktuálne vymedzených účelov spracúvania, ktoré by aj za aktuálneho legislatívneho stavu predstavovalo porušenie, za ktoré môže byť advokátovi uložená sankcia podľa GDPR a Zákona o ochrane osobných údajov.

Body 3.3.2 a 3.3.3 kódexu správania SAK uvádzajú viaceré príklady spracovateľských operácií bližšie vysvetľujúce dané účely. Ide o otvorený a teda nie konečný zoznam operácií. Už dnes tento zoznam však obsahuje operácie, ktoré môžu odôvodňovať potrebu lustračného prístupu, napríklad:

- spisovanie listín o právnych úkonoch;
- poskytovanie právnych rád;
- správa majetku klientov;
- vyhľadávanie dôkazov v prospech klienta;
- autorizácia zmlúv vrátane vyhľadávania informáciách o osobách, ktorým by uzatvorením zmluvy mohla vzniknúť škoda.

Právny základ spracúvania

Vzhľadom na to, že lustračný prístup advokátov by predstavoval súčasť už existujúcich účelov spracúvania advokátov, na dané spracúvanie by sa v plnej miere vzťahovali už existujúce právne základy spracúvania. Právnymi základmi pri týchto účeloch spracúvania sú v zmysle bodu 3 kódexu správania:

- plnenie zákonnej povinnosti podľa čl. 6 ods. 1 písm. c) GDPR;
- plnenie zmluvy s dotknutou osobou podľa čl. 6 ods. 1 písm. b) GDPR (s klientom advokáta);
- dosahovanie oprávneného záujmu podľa čl. 6 ods. 1 písm. f) GDPR.

Primárnym predpisom, z ktorého v zmysle čl. 6 ods. 3 GDPR vyplýva potreba alebo oprávnenie spracúvať osobné údaje pri poskytovaní právnych alebo iných služieb je zákon o advokácii a jeho vykonávacie predpisy. Zákon o katastri nehnuteľností nevníma SAK ako rozhodujúci základ pre spracúvanie osobných údajov zo strany advokátov, ale skôr právny predpis stanovujúci dodatočné opatrenia a obmedzenia prístupu v širšom zmysle, najmä v kontexte nižšie citovanej judikatúry Súdneho dvora EÚ. Podľa SAK tieto dodatočné opatrenia a obmedzenia navyše nemusia nevyhnutne súvisieť len s advokátmi, ale mali byť mať skôr plošný charakter.

Z vyššie uvedeného vyplýva, že existujúci zákonný rámec spracúvania osobných údajov umožňuje advokátom lustračný prístup vykonávať. Účely spracúvania, právne základy, okruh dotknutých osôb, rozsah spracúvaných údajov sú aj pre lustračný prístup už dané. Podstatnou skutočnosťou v tomto smere je, že daný lustračný prístup považuje SAK za súčasť poskytovania právnych alebo iných služieb advokátmi. Je možné uvažovať skôr o legislatívnom spresnení podmienok prístupu a prípadných opatreniach a obmedzeniach prístupu vo všeobecnej rovine.

Rozsah spracúvaných osobných údajov

Podľa § 18 ods. 6 Zákona o advokácii majú advokáti oprávnenie spracúvať osobné údaje klientov a iných fyzických osôb v rozsahu nevyhnutnom na účely poskytovania právnych služieb alebo poskytovania iných služieb.

Aj podľa bodov 4.4.1 a 4.4.2 Kódexu sú advokáti povinní dodržiavať zásadu minimalizácie údajov, čo vyžaduje, aby advokáti spracúvali len osobné údaje, ktoré sú primerané, relevantné a obmedzené na rozsah nevyhnutný vzhľadom na účely, na ktoré sa spracúvajú. Nevyhnutný rozsah spracúvaných osobných údajov sa vždy posudzuje podľa okolností konkrétneho prípadu poskytovania právnych a iných služieb, pričom zásada minimalizácie údajov neobmedzuje advokáta v odbornom posúdení, čo je alebo môže byť v záujme klienta.

Z tohto pohľadu sú advokáti v zásade už dnes podľa aktuálne platných právnych predpisov oprávnení spracúvať široký rozsah osobných údajov, ktoré sa v katastri nehnuteľností nachádzajú, ak to považujú za nevyhnutné na poskytovanie právnych a/alebo iných služieb.

Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci SOVIM

V danom prípade Súdny dvor EÚ konštatoval, že plošný prístup verejnosti k údajom zapísaným v registri konečných užívateľov výhod, nie je proporcionálnym zásahom do súkromia zapísaných osôb. Rozsudok je však možné analogicky a primerane aplikovať na akýkoľvek verejný register. Nevyhnutne daný rozsudok od zákona o katastri nehnuteľností vyžaduje (zjednodušene) aby:

- bol zásah stanovený v právnej norme alebo z nej nepriamo vyplývať;
- daný zásah musí rešpektovať podstatu práva na súkromie;
- musí existovať cieľ všeobecného záujmu odôvodňujúci zásah, ktorý je uznaný Úniou; a
- povaha daného zásahu musí byť spôsobilá, nevyhnutná a primeraná.

V zásade by malo platiť, že prvé tri podmienky nie sú v prípade advokátov problematické. Otázne zostáva, akými opatreniami obmedziť prístup tak, aby išlo o legitímny, nevyhnutný a primeraný zásah. Na zváženie nechávame nasledovné opatrenia:

- Uzatvorenie rámcovej zmluvy medzi ÚGKK a SAK stanovujúcej zmluvné podmienky spolupráce pri realizácii daného zásahu ale aj riešenie problematických prípadov a sťažností verejnosti;
- Povinnú registráciu advokátov, ktorí by mali záujem o využívanie služieb (nie automatické spustenie prístupu pre všetkých advokátov);
- Jednostranné podmienky využívania služby prístupu zo strany ÚGKK, ktoré by museli byť pri registrácii akceptované;
- Povinnosť advokáta výslovne uviesť pri každej inštancii prístupu, akého klienta alebo prípadu sa daná lustrácia týka (pre prípadný dohľad v rámci disciplinárnych oprávnení SAK);
- Zabezpečenie uchovávanía histórie lustrácií v rámci registra s primeranou dobou uchovávanía
- Zabezpečenie prístupu SAK k údajom, ktoré potrebuje pre dohľad nad výkonom advokácie (napr. disciplinárne konania);
- Vyriešenie otázky vybavovania žiadostí zapísaných osôb o prístup podľa čl. 15 GDPR vo vzťahu k histórii lustrácii týkajúcich sa danej osoby;
- Zabezpečenie mlčanlivosti advokáta vo vzťahu k prevádzkovateľovi registra a ostatným osobám (napr. zapísaná osoba).

Niektoré z vyššie uvedených otázok majú plošný charakter a javia sa byť všeobecne potrebné alebo vhodné z pohľadu prevádzkovania registra. Zároveň vyššie uvedené body môžu predstavovať základný námet pre legislatívne doplnenie zákona o katastri nehnuteľností. SAK je pripravená poskytnúť súčinnosť pri tvorbe daného legislatívneho návrhu.

Záverom však dodávame, že vyššie uvedené doplnenia nemajú dopad na zákonný rámec spracúvania osobných údajov zo strany advokátov, ktorý sa prípadným zriadením lustračného prístupu nijako nemení.

Modelové prípady potreby celoplošného lustračného prístupu

1. Plnenie povinností advokáta ako povinnej osoby pri skúmaní požiadaviek AML
2. Plnenie povinností advokáta ako autorizujúcej osoby pri prevode nehnuteľností, kedy je potrebné preveriť aj predchádzajúce nadobúdacie tituly, vlastníkov, záložné práva a pod.;

3. Plnenie povinnosti advokáta pri poskytovaní právnej služby vo veciach výživného podľa zákona o rodine – overenie majetkových pomerov rodiča v rámci celej SR;
4. Plnenie povinnosti advokáta pri poskytovaní právnej služby vo veciach vymáhania pohľadávok / exekúcia – overenie majetkových pomerov povinnej osoby v rámci celej SR;
5. Plnenie povinnosti advokáta pri poskytovaní právnej služby vo veciach vlastníckych žalôb - prístup k zmluvám, na základe ktorých sa nehnuteľnosti nadobúdali na preverenie oprávnenosti prevodu, resp. ako dôkaz do súdneho konania

Poznámka: Prístup k zbierke listín dnes nie je umožnený výlučne osobám s prenesenou právomocou zo štátu, keďže je umožnený aj geodetom, ktorý vykonávajú podnikateľskú činnosť.